I dette nummer

OB Dec. 1986

Med anledning i den nye lov om kirkers brug var der, som det vil huskes, ved DOKS's stævne i Svendborg, hvor også Præsteforeningen var indbudt til at deltage, afsat nogle timer til en diskussion om »kirke eller kulturhus«. Forløbet er glimrende refereret af Erling Lindgren i julinummeret, men et par af indlæggene var så vægtige, at vi gerne bringer dem i deres fulde ordlyd. Således sognepræst Jens Ole Henriksens teologiske afklaring, som kan læses på tryk først i det nye år, og Leif Kaysers indledende bidrag, der i bearbejdet form er blevet til en tankevækkende artikel, som begynder på modstående side.

Af pladshensyn har vi beklageligvis måttet skære den over på midten. Der skal nemlig også være nogle sider til et par vigtige anmeldelser, som f.eks. Jørgen Ernst Hansens grundige behandling af Finn Viderøs nye Buxtehude-udgivelse. Også den bringes som føljeton, med afslutning i næste års første nummer. Så har vi tilmed bygget bro fra det ene år, Viderø 80, til det andet, Buxtehude 350.

Gr.

Redaktion:
Helge Gramstrup (ansvarshavende), Holmevej 168,
8270 Højbjerg. 06 27 26 74.
John Wedell Horsner, Edisonsvej 10, 8260 Viby J. 06 11 45 54.
Herluf Juhl, Langgade 67, 4840 Nr. Alslev. 03 83 43 82.
Redaktionens adresse: Ny Adelgade 5², 1104 København K.

Abonnementspris: kr. 125,00, konservatoriestuderende kr. 81,25 ekskl. moms, løssalgspris kr. 12,50 (inkl. moms).

Trykt i Jelling Bogtrykkeri a·s, 7300 Jelling. 05 87 17 44.

Strøtanker om kirke og musik i dag I

Af *Leif Kayser*

De kristne kirker udfordres i dag på mange måder. Sådan har det altid været. Men hver tidsalder rummer sine egne udfordringer eller gamle udfordringer i ny klædedragt, og så gælder det at være vågen, erkende de nye opgaver, gennemskue forklædninger, afsløre angreb, så det klart fremgår, at Gud Helligånd stadig råder i Kirken.

De følgende strøtanker fremstår som en bearbejdelse til læsning af et foredrag holdt på DOKS's årsstævne i maj 1986. Anledningen er den voksende tendens til at ville anvende kirker til koncerter, der efter nogles opfattelse ikke hører hjemme i en kirke.

Det kan måske undre, at DOKS beder en katolik fortælle, hvad der (ikke) hører sig til i en luthersk kirke. Men afstanden i synspunkter vedrørende musik i kirken er næppe så stor, som afstanden mellem konfessionelle holdninger kunne lade ane. Iøvrigt kan visse katolske forestillinger om gudstjeneste og kirkemusikkens væsen måske give anledning til frugtbare overvejelser i Folkekirken. (At selv gode grundsætninger ikke sparer den katolske kirke for problemer indenfor dens egne mure, er en anden historie).

Kirkeindvielse

Igennem ca. 50 år har jeg kendt organister og præster i Folkekirken, er endda blevet gode venner med flere af dem, og har hos langt de fleste mødt en opfattelse af kirkebygningen som noget særligt, noget helligt, der kræver en tilsvarende holdning hos dem, der færdes dér.

Men det er kun få måneder siden, at jeg er blevet bekendt med, at denne holdning har officiel, rituel støtte i biskoppens indviende ord. Indtil da levede jeg med det indtryk, at vel betragtede man kirken som noget sakralt, men dette mere som en nedarvet forestilling, lad os sige: en af de sidste slagger fra den »katolske tid«.

Årsag til denne min hidtidige uvidenhed kan være, at jeg ikke har spurgt indtrængende nok. En vis usikkerhed angående helligheds-

Orglet i Nittedal kirke v/Oslo
19 stemmer 2 manualer og pedal.

G. FABRICIUS HUSTED orgelbyggeri
Højvangen 13 - 3480 Fredensborg - tlf. 02 28 13 85 & 02 28 04 34

begrebet kan måske også forklare, hvorfor man undgår nærmere drøftelse af emnet. At det hellige ikke blot beror på vor holdning, men kan være en gudgiven kvalitet, er måske også en uvant tanke. Har man måske siden Luther mere hæftet sig ved skabningen som falden, mindre ved skabningen som Guds, Gud der desuden ved Forløsergerningen ikke blot vil frikende skabningen, men hellige den radikalt dvs. gøre mennesket til Helligåndens tempel osv. osv.?

Jeg skal ikke besvare dette spørgsmål, søger kun en forklaring på, at jeg så længe har kunnet være uvidende om

1) at en kirke er blevet indviet,
2) hvad indvielse betyder og
3) hvilke følger den har.

Ifølge ritualet af 1971 indvier biskoppen kirken med bl.a. disse ord: »Jeg helliger og afsondrer dette rum fra verdens larm og fra al verdslig handel...«

»Verden« er både Guds og Fristerens virkefelt. Kristne lever også udenfor kirkebygning og gudstjeneste i en verden, hvor Gud virker, altså under profane forhold, der ikke nødvendigvis er syndige.

At Gud er hellig, vil for os sige, at han er fri for synd og fejl og således fuldkommen, derfor ophøjet (på herskertronen) sammenlignet med os fejlbarlige.

Man må respektere det hellige bl.a. ved at undgå gennem berøring at besmitte, ødelægge det. Peter erkender Jesu hellighed: »Gå bort, Herre, jeg er et syndigt menneske.« (Luk. 5,8).

Men Gud vil, at vi skal være hellige som Han (f.eks. 3. Mos. 11,44), og for at Hans krav ikke skal forekomme utopisk og dermed meningsløst, viser Han os Kristus som forbillede (Joh. 15,12; 1. Pet. 1,15), ja, skænker os ved dåben og på andre måder del i Kristi hellighed. (Se f.eks. Rom 6).

Nu er dåben nok en højst personlig individuel begivenhed, men ligeså vel som vi har en naturlig eksistens i sammenhæng med forældre i en slægt, gør dåben os til medlemmer af en menighed, et folk, Guds folk.

Og ligesom vi individuelt skal udtrykke vort gudsforhold gennem personlig bøn, levned og ansvar, skal vi i fællesskab tilbede, takke og bønfalde Gud, og på den måde udtrykke, at vi ikke blot er enkeltvæsener, men Guds folk.

Det sker i Kirkens gudstjeneste.
Det er, hvad kirkebygningen er bestemt til.

Kirkens gudstjeneste

De midler hvormed Gudsfolket udtrykker sit gudsforhold, må nødvendigvis høre denne verden til.

Vel prøver vi i ånden at overskride grænserne, og det sker at kontemplative og ekstatiske oplevelser giver en flygtig forsmag på det hinsides, men det skyldes særlige gaver, som vi ikke kan bygge et normalt kristenliv op på. Vi taler ikke med engles tunger, men må henvende os til Gud på menneskers sprog. Vi har ingen gaver at bringe Gud (som udtryk for, at vi stiller os selv til Hans rådighed) udover, hvad Han har skænket os, så kan vi nokså meget have sat vort personlige, skabende — og vor ufuldkommenheds — præg på disse gaver. (Her tænkes på brød, vin, blomster, lys, klæder, kunst ...). Sådan er vilkårene for vor gudstjeneste.

Men det er ikke hele sandheden. Som døbte er vi jo lemmer på Kristi legeme, Gud hører vor bøn forsåvidt som vi beder i Kristi navn, og derfor er vor gudstjeneste i virkeligheden vor delagtighed i Kristi gudstjeneste*.

Vi kan også sige, at gudsfolket udtrykker sit nærvær 1) ved sin krop: ved gang (dvs. tegn på vor jordiske pilgrimsgang), knæbøjning, dans ... 2) i tale og anden meningsfuld lyd: sang, spil ... og ikke mindst 3) i den lyttende og skuende holdning, en sand aktivitet, der trænger til at fremhæves i vor aktivistiske tidsalder.

Her vil vi begrænse os til nogle tanker om forholdet mellem kirke og musik, stadig på baggrund af det, som kirkebygningen og menigheden er viet til.

Gudstjenestemusik

Kunstværker, herunder musik kalder på vor opmærksomhed.

Vi glæder os over musik, både hver for sig og sammen med andre.

I gudstjenesten skal musik udover at glæde os tjene vor ydelse som Guds folk dvs. støtte vor tak, lovprisning, tilbedelse og anmodning. Et gammelt ord siger: Den der synger sin bøn, beder dobbelt.

Følgelig må der til gudstjenestemusik stilles visse — indlysende — ydre krav:

*) Se f.eks. 2. Vatikankoncils konstitution om Liturgien nr. 2, 7 og 10.

I sang må teksten kunne høres, tekstens form respekteres, så meningen ikke forvrænges, ligesom musikken må være rimeligt sangbar for de udøvende, der jo ikke alle er uddannede sangere (præst, menighed). Passende længde er også et rimeligt krav, så musikken ikke stjæler billedet fra andre gudstjenesteled, ejheller ved overdreven knaphed blot virker som en forvirrende afbrydelse i gudstjenesteforløbet.

Da formålet med gudstjenesten er Guds ære og gudsfolkets helligelse, må også musikken virke til Guds forherligelse ved at understrege højtiden, og bidrage til menighedens opbyggelse ved at forstærke bønnens udtryk og fremme samstemmigheden.

Vanskeligheden ved gudstjenestemusik består imidlertid bl.a. i, at man ikke kan skrive opbyggelig musik, altså musik der virker opbyggende, blot fordi det var komponistens hensigt. Den fromme hensigt er ikke tilstrækkelig, når det gælder kunst, så kan komponisten nok så meget skrive SDG el. lign. som punktum for sit værk.

At komponistens indstilling kan påvirke valget af musikalske midler, så resultatet faktisk bliver god kirkemusik, er en anden sag.

Man har fremhævet visse klassiske genrer såsom gregoriansk sang, Palestrina - polyfoni og den lutherske koral som eksempler på god kirkemusik. Desværre har en del komponister — i stedet for at lade sig påvirke af ånden i disse eksempler — troet gennem stilkopiering at kunne skabe god kirkemusik (Cæcilianisme, Kirkestil).

Uanset den rolle, associationer spiller, kan de fleste vist opregne eksempler på disse gode hensigters utilstrækkelighed, navnlig da i de tilfælde, hvor heller ikke håndværket slår til.

Anderledes med stil- eller sats-inspiration. Al god kunst bygger på tradition. Således er det forståeligt og en form for imødekommenhed, når Hindemith i sin 1. og 3. orgelsonate går ud fra en barokadagio, eller Stravinskij lader traditionel russisk kirkesang klinge igennem sit Ave Maria. Resultatet er alligevel ægte Hindemith og ægte Stravinskij, altså ægte musik.

Associationer

Associationer, tankeforbindelser, er uundgåelige, når man hører musik. De kan være almene, måske tilsigtede fra komponistens hånd i form af en titel (March, Vuggevise), eller højst private såsom erindringen om de omstændigheder, under hvilke man første gang

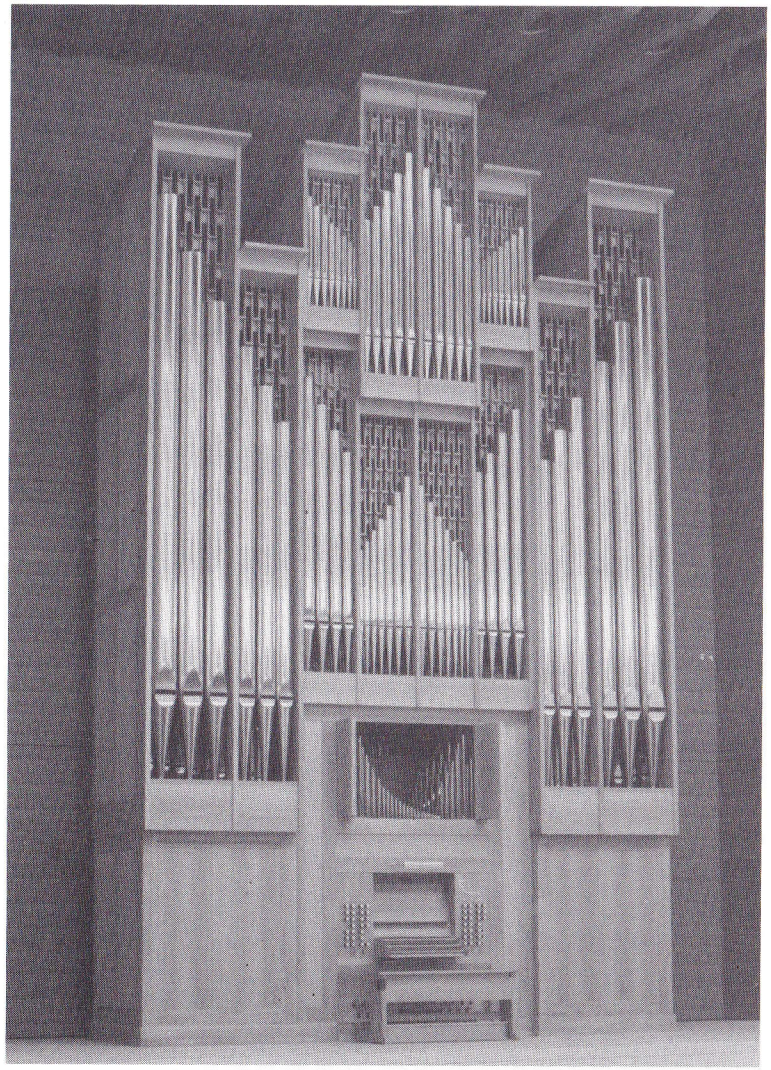

ORGLET I MUSASHINO-SHI KONCERTSAL, TOKYO
41 stemmer, 3 manualer og pedal

MARCUSSEN & SØN

hørte værket.

Kirkemusik, som i øvrigt er velegnet, kan være behæftet med profane associationer via danserytmer eller instrumenter, der kun kendes fra profan brug, så de udelukker kirkelig brug. Tid, ny vane og takt kan måske løse dette problem.

En stadig udfordring er dog de »fromme« tankeforbindelser i kirkeligt set uegnet musik: Titler som »Nonnens bøn«, langsomt tempo (måske fordi store kirkerum favoriserer musik i langsom bevægelse), koralagtige strofer, imitationer af kendte kirkestilarter, citater af kendt kirkemusik ...

Heldigvis er ikke alle lige følsomme overfor musik. Nogle frådser ganske vist i det »fromme«, mens andre forarges. Tilbage bliver de, der lader sig opbygge af en association og tænker videre i egne ægte fromme baner; men det skyldes altså ikke det forlorne ved musikken.

Kirkemusik i videre forstand

Ligesom mennesker med rette kan opfatte kirken som deres hjem også udenfor gudstjenesten, således findes der musik, hvis karakter passer til kirken, men som af en ydre grund ikke kan anvendes i gudstjenesten, om værket nu er for langt — som Bach's h-mol messe — eller så personligt, at det snarere er et vidnesbyrd om komponistens eget gudsforhold end om det overpersonlige, der taler til en menighed (C. Franck?).

Til den slags musik må der skaffes plads indenfor kirkens rammer, sådan som det sker ved kirkekoncerter, musikandagter eller hvordan man nu betegner sådanne foranstaltninger.

Desværre forveksles de med profane koncerter, hvilket i nyere tid har ført til ligeså profane bifaldsytringer** og derved bidrager til forvirringen omkring kirkemusikbegrebet.

**) Hvorfor ikke også mishagsytringer? Ville vi i så fald tydeligere fornemme, at den slags ikke er på sin plads? Se iøvrigt J. Fr. Doppelbauer's artikel om bifald i Organist-bladet nov. 1980.

(Fortsættes i næste nummer)

I dette nummer

03 Jan. 1987

Vi har knapt passeret årsskiftet og må allerede konstatere, at ét nytårsforsæt — sådan kan man nok betegne sidste nummers løfter på dette sted — kan vi ikke holde: fortsættelsen af Jørgen Ernst Hansens grundige behandling af Finn Viderøs nye Buxtehude-udgivelse. Vi hænger selvfølgelig ingen ud som skyldig, men anmelderen selv, som også til overmål har været plaget af den rædsomme juletravlhed, lover at være tilbage snarest.

Til gengæld går det efter planen med Leif Kaysers afsluttende strøtanker og sognepræst Jens Ole Henriksens nu nedskrevne indlæg ved Svendborgstævnets diskussion om »kirke eller kulturhus«, som altsammen kan læses på de næstfølgende sider.

Hertil de traditionelle nytårshilsner fra vore formænd til »orglets folk« — og som rosinen i pølseenden Jens Christian Hansens ode til sit nye orgel (her har korrekturlæseren været på arbejdé, nogle vil hævde: andetsteds!).

Og med denne kærlighedserklæring til vort instrument i ørerne kan vi vel nok ønske

Godt nytår!

Gr.

Redaktion:
Helge Gramstrup (ansvarshavende), Holmevej 168,
8270 Højbjerg. 06 27 26 74.
John Wedell Horsner, Edisonsvej 10, 8260 Viby J. 06 11 45 54.
Herluf Juhl, Langgade 67, 4840 Nr. Alslev. 03 83 43 82.
Redaktionens adresse: Ny Adelgade 5², 1104 København K.
Abonnementspris: kr. 125,00, konservatoriestuderende kr. 81,25 ekskl. moms, løssalgspris kr. 12,50 (inkl. moms).
Trykt i Jelling Bogtrykkeri a·s, 7300 Jelling. 05 87 17 44.

Strøtanker om kirke og musik i dag II

Af *Leif Kayser*

Sakralt og profant

Hele livet, altså også den profane verden, skal være som en bøn, som en »vandring for Guds åsyn«. Men til tider lader vi alt hvile, folder hænderne (så de ikke kan foretage sig andet), knæler ned (så vi binder kroppen til afhængighed af den vi knæler foran), lukker måske øjnene (for ikke at distraheres af nu uvedkommende synsindtryk) eller retter dem mod noget netop vedkommende: et billede, et kors ... for bedre at kunne samle tankerne om samværet med Gud.

Nogle mennesker med højt udviklet evne til fordybelse kan så føle det næsten pinagtigt at måtte vende tilbage til den profane verden og dens gøremål. Vel er den Guds, og Gud bruger den til at lede os til sig, men den rummer også tilbøjeligheder til at ville være sig selv nok.

Disse tilbøjeligheder er lettere at gennemskue, hvor musikken er dårligt lavet. Hvis det ægte kunstværk trods sin måske profane karakter kan siges at genspejle Skaberens arbejde, afslører det dårlige arbejde i højere grad den menneskelige ufuldkommenhed, de bedste hensigter ufortalt. Nok siger man overbærende, at hver fugl synger med sit næb. Men også, at det bedste ikke er for godt til Gud. Skt. Augustin sagde engang: »Syng, kære brødre, men syng ordentligt! Gud vil ikke have, at vi fornærmer Hans ører.« Til komponister kan siges noget lignende.

Musik kan nu også være dårlig på anden måde end ved ubehjælpsomhed. Man foregiver det enkle og folkelige, mener i virkeligheden det billige og poppede, måske endda med det ædle formål »at komme ungdommen i møde«, »skrive ungdommens musik« eller »vinde sjæle for Kristus«. Disse »pastorale grunde« kan f.eks. føre til, at man fremstiller den gode dvs. rette Hyrde som den rare Hyrde, eller med lækre toner og rytmer prøver at få Kristi kors til at glide lettere ned. Klassisk er den optimistiske kristendom, der bagatelliserer menneskets nød: »Du skal se, det går nok«. Og den »realistiske«·

kristendom, der kun ser nød og elendighed, men ikke Opstandelsens glæde. Som om Opstandelsen ikke var ligeså virkelig for den troende som nøden.

Mere oprigtige, omend ikke af den grund med større adkomst til Kirken, virker de grupper, der gennem deres optræden prøver at ophidse tilhørerne til ekstase, så der i nogle tilfælde må hundepatruljer til for at holde de »bevidsthedsudvidede« i ave. (I virkeligheden er der jo tale om en bevidsthedsindskrænkning, en hæmning af personlighedsudfoldelsen; åndsevnerne er ikke længere under viljens kontrol).

En detalje: Lydstyrken, skønt sekundær faktor i musik, synes at spille en så vigtig rolle, at den gerne drives op til smertegrænsen med varige høreskader til følge. Når det drejer sig om lydens kunst par excellence, forekommer det paradoksalt, at man bestræber sig på at gøre det umuligt for tilhørerne at opfatte lyd.

Kirkemusikerens ansvar

Hvem skal nu afgøre, hvilken musik der kan tillades i kirken? Ikke et måske partipolitisk bestemt menighedsråd. Heller ikke præsten som sådan, omend hans teologiske ballast kan være af stor værdi f.eks. ved stillingtagen til sangtekster. Tilbage står den ledende kirkemusiker, der i kraft af sin uddannelse må forudsættes at kunne vurdere musik, ialtfald bedre end de andre nævnte. Men så må han el. hun også sørge for at at være på højde med situationen, også teologisk og liturgisk. Det er ikke nok at vide, hvad et orgel bruges til; han/hun må også vide, hvad der følger af at afsondre kirken fra verdens larm ... Ethvert fejlgreb svækker respekten for Kirken og udgør et angrebspunkt for de kræfter, der ved uberettiget indtrængen faktisk vil Kirken til livs.

Det er ikke altid nemt at tage stilling til ny musiks kirkelige berettigelse eller at skulle afvise musik, der hidtil, men uberettiget, har været brugt. Og der kan være overordnede hensyn at respektere såsom den stedlige menigheds forargelse over det uvante. Det kræver situationsfornemmelse, men mere end det. Organisten må fylde sin plads fuldt ud dvs. leve med i Kirkens liv. Salmespil er ikke et musikalsk supplement til gudstjenesen, det *er* gudstjeneste, burde ialtfald være det.

I en kirke, hvor man fra at synge trosbekendelsen ville gå over til at

sige den i fællesskab, kom koret farende: »Jamen, så skal vi jo mene det, vi siger!«

En sådan situation kan man kun bevares for ved til stadighed at have det mål for øje, som al tale om musik i kirken, også disse strøtanker skulle bidrage til, nemlig, at gudsfolket på værdig måde møder Kirkens Herre. Kun således udrustet kan man begynde at tage stilling til, hvad der i øvrigt kan tillades i et helliget og afsondret kirkerum.

Tillæg

Hvilken musik er sakral?

Nogle eksempler på elementers virkning.

1) Samme element
Samme udtryk
Forskellig betydning

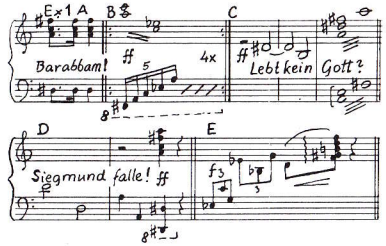

Den formindskede septimakkord fornemmes i den tonale musiks epoke (her i værker fra 1729 til 1897) som kaotisk, fordi den er tonalt ubestemmelig.

Derfor bruges den især til dramatiske højdepunkter.

A: Den hadske folkehob i Bach's Matthæuspassion kræver en morders frigivelse og dermed Jesu død. 1729.

B: Uvejrets højdepunkt i Beethovens Pastoral-symfoni. 1808.

C: Max' fortvivlelse i Weber's »Jægerbruden« 1. akt. 1821.

D: I 2. akt af Wagner's »Valkyrien« må Wotan efter Frickas kritik beslutte sønnen Siegmunds død — og dermed sin egen undergang. 1856.

E: Don Quixote's groteske sammenstød med møllevingen i R. Strauss' tonedigt. 1897.

Samme element bruges altså med højst forskellige betydninger, der kræver en supplerende forklaring. Akkorden i A og C er i sig selv ikke »frommere«, fordi der er tale om en passion hhv. Gud. Der må »fromme« omgivelser til.

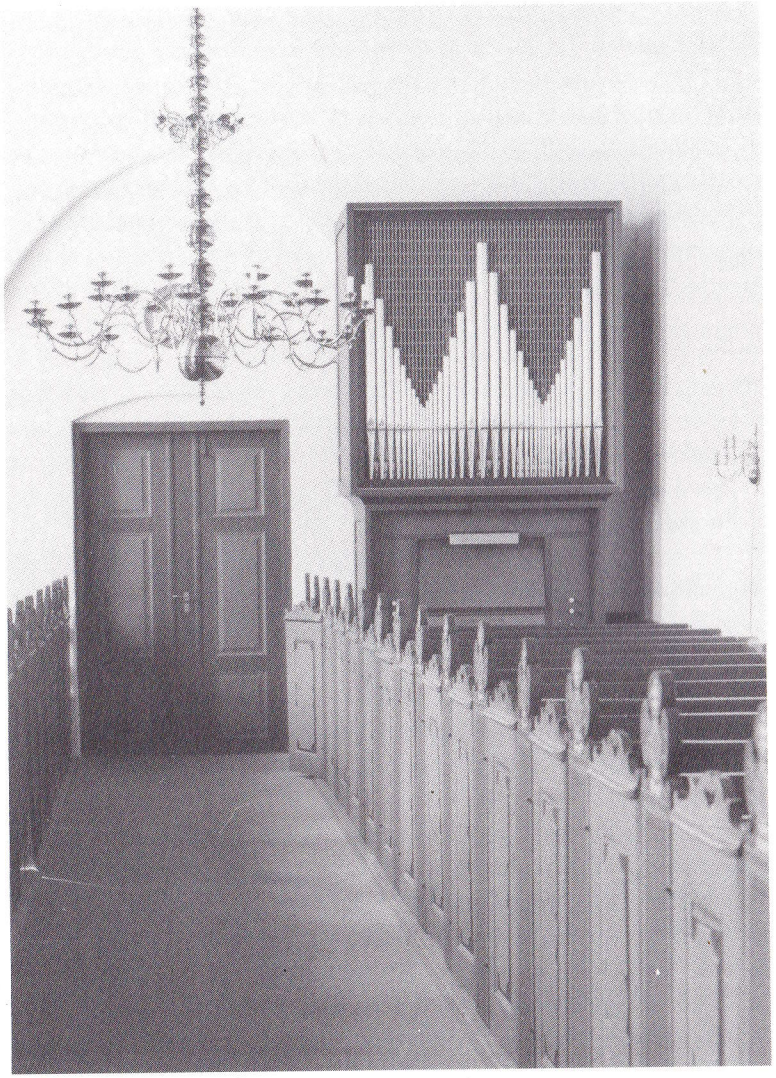

Spandet kirke
6 stemmer, 1 manual og pedal

Bruno Christensen & Sønner
Orgelbyggeri ApS
Terkelsbøl, 6360 Tinglev, Tlf. 04 64 44 51

2) Samme element
Forskellig udarbejdelse
Forskelligt udtryk

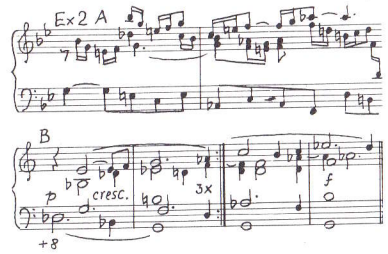

Et udbredt middel til at holde en klang i bevægelse består i at lade stemmerne bytte toner.

A: I Bach's g-mol Fantasi (med fuga) indarbejdes ombytningen i melodiske imitationer.

B: Hos Wagner (»Tristan«, 3. akts forspil. 1859) dominerer klangkarakter og stemmernes deltagelse i dissonanserne.

Bachs konstruktion virker også i udførelse ved blokfløjter.

Wagner ville blive en tandløs affære.

Er Bach-eksemplet kirkemusik?

3) Samme element (forslag)
Forskellig sammenhæng
Forskellig virkning

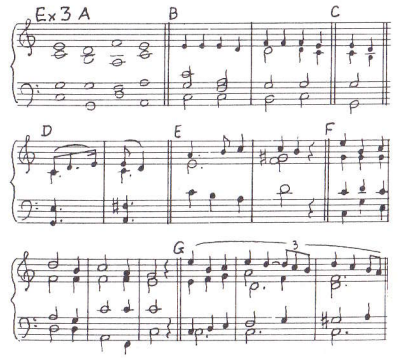

Med udgangspunkt i en enkel sekvens A (f.eks. Beethoven: 3. klaverkoncert, Rondo takt 423-) bygger Berggreen 1854 sin melodi til »Her vil ties« (B), idet han forstærker melodiens udtryk ved hjælp af et forslag og samvirkende harmonier. En harmonisering som C har næsten ingen dissonansvirkning, svækker altså forslagets udtryk trods altens parallelføring. Wagner (D) tager 1859 i »Tristan«, 1. akts forspil melodisk tilløb til forslaget med smægtende dvælen på gennemgangstonen d, der derved næsten mister sin karakter af ornament for at blive akkordtone (sammenlign med dominantseptimakkorden el. senere med akkorder hos f.eks. Messiaen, således i L'Ascension I og III).

C. Franck (E) er mere diskret i sin A-dur Fantasi 1878. Ejendommeligt nok er harmonien til forslagsnoden *mindre* dissonerende end til opløsningen. At man alligevel opfatter en afspænding skyldes vel mindet om lignende steder med »korrekt« harmonisering. (Det samme gælder i Carl Nielsens Sinf. espansiva I takt 25).

I Walthers Prissang (G) fra Wagners »Mestersangerne« 1867 er forslagets udtryksevne udnyttet indtil det ekstatiske. Er den afblegede udgave F mere kirkelig? Næppe. Det sakrale kan ikke bero på en negativ kunstnerisk kvalitet.

4) Kirkestil og Romantik?

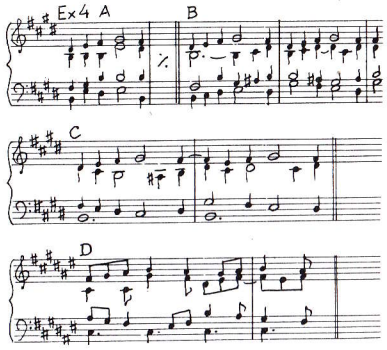

Thomas Laubs sats til hans egen »Her vil ties« 1917 (A: takt 5-) domineres af 41 grundakkorder til hver sin meloditone. Hertil kommer 1. takts unisone bevægelse, 6 sekstakkorder og et forudhold i melodien.

I B understreger de øvrige stemmer melodiens glidende bevægelse, altså den 2. meloditones karakter af gennemgang. C er en overgangsform til D (Brahms: 2. Symf. II takt 45-. 1877). Laub skal ikke brahmsificeres, men det er værd at bemærke, at mens Laub ved sin behandling af alle meloditoner som akkordtoner faktisk fornægter den ornamentale karakter hos nogle af meloditonerne, er gennemgangstonerne i Brahms' motiv behandlet som sådanne overalt i adagio'en. (Se evt. også hans Haydn-Var. IV). Er Laubs harmonisering mere sakral? Eller skyldes den sakrale fornemmelse associationer til tidligere tiders korsatser formet til andre forhold end vore dages orgelstøtte?

Analyserne her er jo utilstrækkelige; de skal kun henlede opmærksomheden på, at man må være varsom med at udpege musik som sakral.

Leif Kayser

Lov om kirkers brug - kirke eller kulturhus

- oplæg til paneldiskussion ved DOKS's landsstævne i Svendborg

Af *sognepræst Jens Ole Henriksen, Vejlby*

Udgangspunktet for disse overvejelser har været artikel 15 i Confessio Augustana, hvori det hedder:

Om de kirkelige skikke lærer de, at de skikke bør bevares, som kan bevares uden synd, og som er gavnlige for ro og god orden i kirken, sådan som bestemte helligdage, fester og lignende.

Dog påmindes også om, at menneskelige traditioner, indstiftet til at behage Gud, fortjene nåden og gøre fyldest for synden, strider mod evangeliet og troens lære. Derfor er løfter og traditioner om spiser og dage osv., indstiftet til at fortjene nåden og gøre fyldest for synder, unyttige og mod evangeliet.

Jeg er naturligvis vel klar over, at ordene i denne artikel overhovedet ikke tager sigte på kirkekoncerter. Men alligevel finder jeg artikelen brugbar som udgangspunkt, når man ud fra en evangelsk luthersk synsvinkel skal forholde sig til de forskellige »udenomsværker« eller »narrestreger«, som menighederne også i vore dage kan finde på at bruge deres kirker til, herunder altså også kirkekoncerter. »Kirchenordnungen, von Menschen gemacht« er den originale tyske betegnelse for dét, der i CA's danske oversættelse hedder »kirkelige skikke«, hvortil jeg så at sige i dagens anledning altså også vil regne de kirkekoncerter, som er blevet skik mange steder her til lands.

Det er nemlig grundholdningen i artikel 15, der i den forbindelse er afgørende. Den grundlæggende holdning, at de »narrestreger«, der foregår i vore kirker ikke må »tynge samvittighederne« eller være »menneskelige traditioner, indstiftet til at behage Gud, fortjene nåden og gøre fyldest for synden«. Mens vi er ved det lutherske, kunne det nok også være på sin plads i denne forbindelse at minde